

Др Ђорђе Игњатовић, КРИМИНОЛОГИЈА, друго издање, "Номос", Београд, 1992, стр. 224.

Поновљено издање овог уџбеника криминологије садржи бројне измене у односу на претходно. То се посебно односи на четврту главу у којој су објављени делови који разрађују феноменолошку и етиолошку димензију криминалне појаве као и на пету, потпуно нову главу у којој се расправља о социјалној реакцији на злочин и криминалитет.

Уџбеник је подељен на уводи и пет глава. У уводу аутор износи факторе који условљавају интересовање за појаву злочина, односно разлоге због којих криминалитет привлачи пажњу. У уводу се такође истиче и потреба научног проучавања криминалитета. Дат је и преглед, односно анализа основних појмова које аутор користи у уџбенику, као што су: криминални феномен, злочин, криминалитет, социјална девијација, делинквенција, криминалац, преступник, жртва злочина, криминализиција, виктимизација, виктимитет, неформална и формална социјална контрола.

Прву главу аутор посвећује појму и предмету криминологије, односно различитим схватањима криминологије и њеног предмета. Аутор даје и своју дефиницију криминологије као "самосталне науке која, користећи сазнања и истраживачке поступке науке о човеку и друштву, емпиријски проучава криминални феномен, тј. злочин, његовог извршиоца и жртву, криминалитет и начин на који друштво реагује на криминално понашање". При томе се опредељује за правну одредбу злочина, односно криминалитета као "друге стране злочина". У овој глави аутор износи и своје мишљење о месту криминологије у систему наука, њеном значењу као и о положају и улози криминолога.

У другој глави аутор излаже методе криминологије, односно методе проучавања криминалитета и као појединачне и као масовне појаве. Ту се аутор осврће и на тамни број криминалитета, односно на методе за његово откривање - проблем о коме, у свакој озбиљној расправи о методама криминологије мора да се проговори. На крају ове главе у којој су изложени методи криминологије, аутор се опредељује за комбинацију више метода, односно за употребу различитих стратегија у истом истраживању како би се обухватио што шири круг аспеката и димензија предмета истраживања, а његови резултати учинили што проверљивијим да би се појава коју проучавамо могла потпуније објаснити. То је, уосталом, и доминантан став у савременој криминологији као леку, између осталог, против сваког теоријског застрањивања коме подлежу криминолози.

У трећој глави аутор даје преглед идеја, односно теорија које настоје да објасне криминални феномен полазећи од доприноса за разумевање злочина и криминалитета што су га дали бројни мислиоци старог и средњег века до данашњих дана.

Четврта глава се односи на феноменолошку, етиолошку и виктимолошку димензију криминалне појаве. У оквиру феноменологије злочина аутор указује на основне форме криминалитета - на насилнички, имовински, али и политички криминалитет. У оквиру излагања о етиологији злочина, аутор је разрадио поделу на *спољне, амбијенталне и унутрашње* или *индивидуалне* факторе. Деловање социјалних фактора, с правом, посматра у односу на два друштвена стања: у време релативног друштвеног мира и у време друштвених протреса. Оваква подела не само што је актуелна, већ има и дубоко теоријско оправдање.

Пету главу аутор посвећује социјалној реакцији на злочин и криминалитет. Истиче да "савремену епоху карактерише доминација формалне реакције на злочин, односно на праву основаном деловању субјеката кривичне репресије у циљу остваривања контроле (спречавања и сузбијања) таквих понашања". Полазећи од наведеног, аутор се у излагању посебно задржава на "суштинском" значењу кривичног права за формалну социјал-

ну контролу, као и на "деловање двају од три органа формалне социјалне контроле: полицију и судове".

У излагању о полицији исцрпно се обрађују видови и области полицијске активности, специфичности ове професије и замерке које се у већини земаља упућују полицијским органима и њиховом деловању (издвајања за те органе и њихова ефикасност, бирократизација, политизација, прекорачење и злоупотреба овлашћења, корумпирање полиције). Говори се и о даљем развоју ове службе и чини низ предлога за унапређење њеног рада, нарочито у циљу спречавања случајева прекорачења и злоупотребе овлашћења. Предлажу се: усавршавање и развијање механизма надзора и прецизирање законских овлашћења која се тичу употребе силе; проучавање стереотила личности запослених у овим органима, полицијске субкултуре и вредносног система на коме ова почива; најзад, посебно се инсистира на развијању свести о значају поштовања права човека у свим контактима полицијских органа са грађанима. У том смислу је ово излагање у непосредној вези са делом пете главе који се бави гаранцијама права човека у контактима са органима формалне социјалне контроле.

Уз сваку главу овог рада, поред коришћене литературе, аутор прилаже и релевантну литературу за даља проучавања. При том аутор, увек када му се то чинило опортуним, настоји да саопшти и своје сопствено мишљење о датом проблему, чиме је, као што сам наводи, преузео и ризик могућих оспоравања и критике.

Реч је заиста о инспиративном раду, а у сваком случају о уибенику криминологије од којег ће студенти, с обзиром на научни приступ материји коју обрађује, систематичност, дидактичност и бриљантан стил и језик излагања, много научити. И не само студенти.

др Наум Шурбановски